

เรื่อง สะเทือน นาคเมือง

รายละเอียด

**“ศิลปะเป็นเพียงสิ่งที่ดึงดูดคนมาอยู่ด้วยกัน แต่สิ่งที่ผมสอนจริงๆ คือการ
สอนการดำเนินชีวิต การอยู่ในสังคม”**

เป็นความสรุปที่ “สะเทือน นาคเมือง” หรือที่ใครๆ เรียกกันว่า “ครูเฒ่า” ครูสอนศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่
ทุ่มเทชีวิตให้แก่เด็กด้อยโอกาสได้มีโอกาสที่จะมีข่าวกินอิม มีที่อยู่ มีรายได้ และมีโอกาสทางการศึกษา แห่ง
อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเข้ารับพระราชทาน “รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี
” โดยผ่านการพิจารณาให้ได้รับรางวัลในระดับ “ครูยิ่งคุณ” ประจำปี 2558 ของมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี
ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา และ
กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในชีวิตลูกศิษย์ สร้างคุณประโยชน์ต่อ
การศึกษา

จากเรื่องราวของชีวิตจริงในหนหลังที่แสนรัดทตของเด็กกำพร้าขาดพ่อ เด็กชายสะเทือน ที่เรียกได้เต็ม

ปากเต็มคำว่าเป็น “เด็กด้อยโอกาส” ขาดแคลนทุกด้านรวมทั้งความอบอุ่นจากครอบครัว แต่ได้โอกาสจากครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมให้เข้าไปอยู่ด้วยในบ้านทั้งสงเสียเลี้ยงดูจึงเป็นประกายชีวิตและแบบอย่างให้เด็กชายสะเทือนมุ่งเป้าชีวิตไปเป็นครู เพื่อให้โอกาสแก่เด็กตามแบบอย่างที่ตนเองได้รับมา

แต่เมื่อโชคชะตาพลิกผันไม่อาจเป็นครูได้ดังหวัง ก็พลิกผันชีวิตมาเล่นลิเกเป็นสัมมาชีพตามแบบอย่างแม่ที่ใช้หารายได้ส่งตนเองเรียนจบอนุปริญญา และระหว่างการตระเวนเล่นลิเกนั่นเอง จิตวิญญาณแห่งความเป็นครูก็สว่างขึ้นในใจ สะเทือน ตลกกลืนได้ชักชวนเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาให้เข้ามาหัดลิเก ด้วยเห็นเป็นหนทางแห่งรายได้แก่เด็กด้อยโอกาสเหล่านั้น

หลังจากนั้นชื่อ “ครูเผ” ก็เกิดขึ้นในฐานะผู้สอนศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้แก่เด็กด้อยโอกาส และจากการเริ่มต้นอย่างเลือนรางก็ชัดเจนมากขึ้นเมื่อครูเผได้เป็น “เจ้าโม่” หรือหัวหน้าคณะลิเก “คลองขลุงบำรุงศิลป์” และมาปักหลักตั้งฐานอยู่ที่อำเภอคลองขลุง เปิดบ้านรับเด็กเข้ามากินอยู่ หัดลิเกไปพร้อมๆ กับเรียนรู้การใช้ชีวิตเป็นการดึงเด็กที่ด้อยโอกาส มีปัญหาทางกายภาพ หรือประสบปัญหาชีวิต ให้เข้ามาอยู่ในสายตาพร้อมทั้งหยิบยื่นโอกาสให้แก่เด็กเหล่านั้นเหมือนกับที่ตนเองเคยได้รับมา

“จากความด้อยโอกาสที่เคยเป็นเด็กกำพร้ามาก่อนจึงอยากจะช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้ จากเด็กด้อยมาเป็นเด็กได้ และจากเด็กได้ เป็นเด็กที่รู้จักให้ สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ครูต้องการให้เด็กได้ และเด็กก็ได้จริงๆ นั่นคือ จากเด็กที่ไม่เคยคิดอะไรได้ทำอะไรได้ กลายเป็นเด็กที่กล้าคิดกล้าทำ กล้าแสดงออกและกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ต่อหน้าชุมชนหรือต่อหน้าบุคคลหลายๆ คน เขาก็อาจเป็นผู้ในวันข้างหน้าได้”

ครูเผตอบคำถามของเหตุผลในการทำงานกับเด็กมาตลอดชีวิต โดยที่เด็กเหล่านี้ก็เสมือนคนในครอบครัวของครูเป็นเสมือนบทวิเคราะห์ตนเองได้เด่นชัดว่า “ปัจจัยแห่งความสำเร็จของครูเผก็คือ การให้โอกาสแก่เด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม” โดยให้โอกาสทั้งรายได้ ที่อยู่กิน ที่สำคัญคือโอกาสทางการศึกษา รวมถึงสอนแนวทางการดำเนินชีวิต มิใช่สอนเพียงแต่จะให้ร้องรำเล่นลิเกเพื่อเป็นอาชีพเท่านั้น

ในการใช้ชีวิตอยู่แบบครอบครัว ครูเผได้นำกระบวนการเรียนการสอนแบบพี่สอนน้องเข้ามาใช้ในการสอนศิลปะการแสดง ช่วยให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และความผูกพันกันจากรุ่นสู่รุ่นของผู้ที่เข้ามาร่วมใช้ชีวิตด้วยกัน ในนามคณะลิเก และนอกจากนั้นยังสอดแทรกความรู้ต่างๆ ทางประเพณีวัฒนธรรมและการใช้ชีวิตในสังคมไปด้วยอย่างเป็นธรรมชาติ ตั้งแต่พิธีไหว้ครูไปจนถึงนำคณะนักแสดงออกไปช่วยงานในชุมชนในทุกมิติตั้งแต่งานบวชงานบุญ ไปจนถึงเป็นตัวแทนการแสดงศิลปะพื้นบ้านในระดับท้องถิ่นและจังหวัด หรือแม้กระทั่งการสอนให้เด็กช่วยกันทำขนมไทยออกขายในช่วงเวลาที่ขาดรายได้ไม่มีงานเข้ามา

“แรกๆ พ่อแม่ผู้ปกครองไม่เห็นด้วยที่เด็กๆ มารวมตัวกันที่โรงลิเกของครูเผ หาวว่าเป็นแหล่งมั่วสุมของเด็กติดยา แต่หลังจากเวลาผ่านไป ครูเผก็แสดงให้เห็นว่า ครูมีความตั้งใจจริงที่จะทำให้เด็กๆ มีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางดีจนเป็นที่ยอมรับในหมู่บ้าน” สิบเอกธนาศิพย์ มิ่งเมือง ลูกศิษย์รุ่นแรกๆ ของครูเผเล่า

ถึงความหลัง

“หนูอยู่กับแบบครอบครัวใหญ่ประมาณสามสิบคน มีพ่อคือครูคนเดียว ครูเมเหนื่อยกับพวกเรามาก ทั้งที่สอนเราก็ไม่ได้สแตงค์เลย พอทุกคนสามารถแสดงลิเกได้ ก็แบ่งบันรายได้ให้ไปดูแลครอบครัวของแต่ละคน เหลือนิดหน่อยก็เอาไว้ซื้อข้าวกินกัน ไม่รู้ว่าทำไปทำไม ทั้งๆ ที่มีคนมาว่าว่าครูเมเอาเด็กบ้งหน้าหากิน จริงๆ เด็กๆ ต่างหากที่อาศัยครูเมหากิน หนูสงสารครูมาก บางทีก็โมโหแทน แต่ก็ทำอะไรไม่ได้นอกจากจะขออยู่กับครูเม ช่วยครูเมตลอดไป” วาสนา เรื่องทิพ ผู้อยู่กับครูเมในปัจจุบันในฐานะผู้ดูแลเครื่องแต่งกายคณะลิเก และกำลังเรียน กศน. ช่วยสะท้อนภาพของครูเมออกมาให้ชัดเจน

แต่อย่างไรก็ตาม ครูเมก็มีความชัดเจนที่สุดในเรื่องภารกิจหลักของเด็กในบ้านนั่นก็คือ “การศึกษา” ในวันที่ลูกศิษย์ในบ้านท้อกับคำเย้ยหยันที่ว่า ลิเกคณะของครูเมเป็นลิเกไม่มีคุณภาพ บนหน้าเฟซบุ๊กของครูเม ก็ปรากฏข้อความพร้อมแท็กบรรดาลูกศิษย์ทั้งหลายว่า “พวกเธอจำได้ไหมว่าครูบอกว่า...สิ่งที่สำคัญที่สุดที่เธอจะต้องทำตอนนี้ก็คือการเรียนเป็นหลัก ส่วนการแสดงลิเกเป็นรอง...เราจะเอาตัวเราไปเปรียบเทียบกับคนอื่นไม่ได้ เพราะเราไม่มีสายเลือดลิเก เพียงแต่เราได้มีโอกาสช่วยสืบสานก็ดีแล้วสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอย่างพวกเรา ไม่ต้องท้อนะครับ ถึงแม้ว่าการแสดงลิเกจะไม่มีคุณภาพเหมือนกับลิเกดังๆ แต่สิ่งสำคัญที่เรามีก็คือคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าคนบางคนที่ใช้เวลาไปแบบไม่มีประโยชน์ คนที่ว่าเราชีวิตเขามีคุณภาพเท่ากับพวกเราหรือไม่ก็ไม่รู้ สู้กันต่อไป” ดีชั่วอยู่ที่ตัวทำ สูงต่ำอยู่ที่เราทำตัว...ไม่ต้องกลัวนะลูก”

ด้วยผลงานเป็นที่ประจักษ์ จนได้จากรางวัลองค์กรหน่วยงานต่างๆ มากมาย แม้จะเป็นความภูมิใจให้ครูเมก้าวต่อไปในการช่วยเหลือเด็กให้มีโอกาสมากขึ้น แต่คงไม่เท่ากับความภูมิใจที่เห็นศิษย์ของตนรุ่นแล้วรุ่นเล่าก้าวหน้าไปในสาขาวิชาชีพต่างๆ อย่างเป็นทางการ ซึ่งทำให้ครูเมเหนื่อยเกี่ยวกับการขวนขวายที่จะช่วยกันหารายได้มาจุนเจือบ้านครอบครัวผู้สืบทอดศิลปะพื้นบ้านที่แม้จะไม่ได้สวยงามยิ่งใหญ่ แต่ก็มีความรักความผูกพันที่ครูเมเรียกว่า “บ้านแห่งการเรียนรู้” บ้านที่มีครูเมเป็นพ่อดูแลลูกๆ ทุกคนเปรียบเสมือนคนครอบครัวเดียวกัน

“ฝากถึงทุกคนที่มีหัวใจเดียวกันกับครู คืออยากช่วยเหลือเด็ก อยากจะทำกิจกรรมในส่วนที่เสียสละเป็นการอุทิศให้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม สิ่งที่สำคัญที่สุดในการทำงานแบบนี้ ก็คือการให้ ให้แล้วอย่าหวังผลอะไรทั้งสิ้น ให้ทุกอย่าง ให้ชีวิต ให้เงิน ให้ทอง ให้ความรู้ ให้ทุกอย่าง แต่ที่สำคัญที่สุดอย่าลืม การให้อภัย การให้อภัยเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ในการที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข”

และนี่คือคำที่ถ่ายทอดถึงผู้ร่วมอุดมการณ์ของ “ครูเม” นายสะเทือน นาคเมือง ตลกลิเกผู้อุทิศตนให้แก่การช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส.

ภาพโดย : <http://www.pmca.or.th/thai/?p=2536>

คำสำคัญ : บุคคลสำคัญ

ที่มา : <http://www.pmca.or.th/thai/?p=2536>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2018-03-09

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=622&code_db=610003&code_type=03

The Office Of Academic Resource Information And Technology